

СТАДНИЦЯ КРІЗЬ ВІКИ: ІСТОРІЯ СЕЛА ВІД ЗАСНУВАННЯ І ДО СЬОГОДЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті подано історичний огляд розвитку села Стадниця, розташованого поблизу міста Вінниці.

Ключові слова: Стадниця, історія, село, кріпацтво, колективізація, освіта, розвиток громади.

Abstract

The article presents a historical overview of the development of the village of Stadnytsia, located near the city of Vinnytsia.

Keywords: Stadnytsia, history, village, serfdom, collectivization, education, community development.

Вступ

Село Стадниця, розташоване всього за десять кілометрів від м. Вінниці, має глибоке історичне коріння. Його доля формувалася протягом кількох століть, від перших поселень XVII ст. до сучасності. Дослідження історії цього населеного пункту дає змогу зрозуміти, як змінювався побут, освіта, соціальні відносини та господарська діяльність його мешканців у різні історичні епохи.

Результати дослідження

Перші поселення на території сучасної Стадниці виникли у 1630–1660 рр. Землі належали поміщику Грохольському, котрий там утримував табуни коней. Поселення отримало назву «Стадник», що згодом перетворилося на «Стадницю». До 1861 р. село перебувало у власності поміщиків. Після скасування кріпацтва селяни отримали землю за великі викупні платежі, які сплачували десятиліттями. У 1905 р. мешканці Стадниці приєдналися до загальноукраїнського визвольного руху, але виступи були придушені царськими військами.

До другої половини XIX ст. більшість населення села залишалася неписьменною. Першу школу відкрив місцевий учитель Андрій Ковальчук, що сприяло поширенню грамотності. Медична допомога з'явилася лише з 1910 р., коли до села прибув фельдшер Дмитро Бондарчук. Під час Першої світової війни більшість чоловіків села були мобілізовані до царської армії. Багато з них не повернулися. У буремні 1918–1920 рр. у Стадниці перебували війська з Австро-Угорщини та Польщі, а також – збройні загони більшовиків [1].

У період так званої «нової економічної політики» колишні землі поміщиків було передано селянам, що сприяло економічному зростанню Стадниці. Проте вже у 1928–1930 рр. радянський режим створив у селі колгосп, який став інструментом залежності селян від держави.

На території Вінницької області, до якої належить Стадниця, вказується, що в період Голодомору 1932–1933 років загинули сотні тисяч людей. Хоча прямі дані по Стадниці не знайдено, можна зробити висновок, що мешканці села відчували весь тягар тотального голоду та репресій. У цей час селяни були позбавлені продуктів, худоби і засобів для виживання. Наприклад, свідчення описують, як діти пам'ятають голодні супи і нарізане «дитяче м'ясо». На сільських територіях Вінниччини відбулося масове вимирання населення, вирізнялося високою смертністю серед дітей. Для мешканців Стадниці це означало — зменшення чисельності родин, втрату працездатних, виснаження господарства, руйнування традиційного сільського побуту. Після голоду село, як і більшість на Вінниччині, змушене було довго відновлюватися — морально, матеріально, демографічно [2].

Під час Другої світової війни німецькі окупаційні війська зруйнували господарство та вивезли понад сто молодих людей до Німеччини. Це стало однією з причин того, що в повоєнну добу село відновлювалося з великими труднощами, адже гостро бракувало працездатних людей, особливо — чоловіків.

На початку ХХІ ст. Стадниця є сучасним, електрифікованим і газифікованим село з дитячим садочком, школою, будинком культури та магазинами. Громада активно працює над розвитком інфраструктури та збереженням історичної спадщини [3].

Під час нинішньої російсько-української війни село Стадниця, як і вся Вінниччина, підтримує захисників — місцеві жителі плетуть маскувальні сітки, збирають допомогу для фронту та приймають переселенців із зони бойових дій.

Попри повітряні тривоги та обстріли області, життя у селі триває: працюють школи, фермерські господарства, громада активно допомагає армії.

Війна згуртувала стадничан, зробивши їх ще більш єдиними та свідомими у боротьбі за незалежність України.

Висновки

Історія Стадниці є прикладом стійкості та працьовитості українського народу. Від невеликого хутора доглядачів коней до сучасного населеного пункту – село пройшло шлях через кріпацтво, війни, колективізацію та відбудову. Сьогодні Стадниця поєднує у собі глибоку історичну пам'ять і прагнення до розвитку, зберігаючи традиції своїх предків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Спогади очевидці Голодомору 1932-33 років на Вінниччині. URL: <https://suspilne.media/vinnytsia/624535dosi-vidcuvau-te-ditace-maso-strasno-a-todi-hotilosa-isti-spogadi-ocevidici-golodomoru-1932-33-rokiv-na-vinnicini/>
2. Відділ освіти Вінницької РДА. URL: <https://vinrvo.at.ua/index/stadnicja/0-118>
3. Історія, плани та сюрпризи. Вінницький погляд на село Стадниця. Фоторепортаж. URL: <https://news.vn.ua/istoriia-plany-ta-siurpryzy-vinnyts-kyy-pohliad-na-selo-stadnytsia-fotoreportazh/>

Стороженко Дар'я Анатоліївна – студентка групи ІПО-25б, факультету інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: storozenkodara46@gmail.com

Герасимов Тимофій Юрійович – доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна, e-mail: timger84@gmail.com

Storozhenko Daria – student of group IPO-25b, Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: storozenkodara46@gmail.com

Gerasymov Tymofiy – associate Professor of the Department of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine, e-mail: timger84@gmail.com